הואיל וראוי לביאה כו'. דטעמא דגזירת זיבה משום ביאה הוא כדאמרן [לו:] שלא יהא תינוק של ישראל רגיל אצלו במשכב זכור הלכך לא גזרו עליה עד דחזי לביאה: **פשיטא.** כיון דתינוק משעה שראוי ה"ה לתינוקת: **מכו דתימא הא'.** תינוק כארגולי לביאה הוא ערוס לארגולי להמשיך ישראל אצלו: אבל תינוקת בת ג' אע"ג דבת ביאה היא אין בה ערמומית דלא ידעה לארגולי עד שתהא בת תשעה לא נגזר עליה קמ"ל: **איל קמצא.** מין חגב הוא: **דכן.** שהוא טהור ומותר באכילה: **ועל משקה ביה מעכביא.** הדם והמים שהן בבית המטבחיים שבעזרה: **דכן.** לא גזרו עליהם טומאת משקין. ופלוגתא היא לקמן [ע"ב] רב אמר דכן ממש דאבר אין משקין מקבלין טומאה אלא מדרבנן ובהני לא גזור ושמואל אמר דכן מלטמא טומאת אחרים אבל טומאת עצמן יש בהן קסבר שמואל יש למשקין טומאה מן התורה להיטמא ולא מצו רבנן לבטולי: **ועל דיקרב למיתא מסאב.** הנוגע במת טמא. ולקמן [שם] פריך הא דאורייתא היא ועוד הא מומרת היא ויוסף אחרא מיבעי ליה: **ארא אלא.** דהא לקמן [שם] מפרש דהאי על דיקרב למיתא מסאב קולא היא: **אינו גט.** דהא לא אמר שיהא גט אלא עד י"ב חודש והוא כבר מת ואין יכול לגרש וחקוקה ליבם אם אין לו בן. אבל אי אמר מעכשיו יהא גט אם לא באתי עד י"ב חודש ומת בתוך כך הרי זה גט ואינה זקוקה ליבם: **כר' יוסי.** בב"ב בפרק יש נוחלין (דף קלו.) הכותב כל נכסיו לבנו לאחר מותו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דלהוי משמע גופא מהיום שלא אהא רשאי למכרם ופירא לאחר מיתה ואם לא כתב מהיום אלא לאחר מיתה לא אמר כלום ויירשו אחיו עמו או אם היה עליו בע"מ מאומר לאחר מתנה זו בע"מ גובה את חובו רבי יוסי אומר אינו צריך דלהכי כתיב זמן בשטר לומר מעכשיו תהא מתנה מגופה של קרקע ופירות לאחר מיתה דאי לא בעי למיתב ליה אלא לאחר מיתה למה כתב זמן בשטר. וה"ג זמנו של גט מוכיח דה"ק ליה מעכשיו יהא גט אם לא באתי ותנאה בעלמא הוא וכי לא אתא איקיים תנאה: **רבי יהודה הנשיא.** בן בנו של רבי היה הוהה שהיא מותרת לינשא: **כל שעתו.** כל ימיו נחלקו עליו: **לאלתר שריתה.** כששמעו בו שמת: ה"ג **לאלתר שריתה דדאי לא אתי עוד: אין ה"נ.** דאיכא למיבעי אמתיתין: **אלא.** להכי בעינן בעיין לה אקמייתא משום דהוית בהוא מיינא דרבי יהודה נשיאה דשרייה ודעתא לאימת שרייה ומדרבי יהודה נשמע למתני' להיכא דאמר לה מעכשיו: **הכל מודים.** ואפילו רבי יוסי היכא דאמר לה בהאי ליתא לכשתצא הרי זה גיטך לכשתצא חמה מנרתיקה: **לכי נפקא לה קאמר לה.** דליהוי גיטא ומקמי הכי לא ליהוי גיטא ואי מיית בגיליא לאו גיטא הוא ואע"ג דא"ר יוסי זמנו של שטר מוכיח עליו וכמאן דכתיב ביה מהיום דמי ה"ל כמהיום ולאחר מיתה ותנן [גיטין עב.] מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט דמספקא האי לאחר מיתה אי מנאה הוי והכי משמע מהיום יהא גט אם אמות אי חזרה הוה דהדר ביה ממתי דאמר מהיום ולא דמי למתנה שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה דהתם הכי קאמר גופא מהיום קני ופירא לאחר מיתה אבל גט ליכא למימר הכי וכי האי גוונא מפרש לה בים נוחלין (נ"ב קלו.): **ע"מ שתגא חמה מנרתיקה.** ודכוותה הכא על מנת שלא אכוא כל שנים עשר חודש: **מעכשיו קאמר.** דליהוי גיטא ע"מ שתתקיים תנאי זה וכי מקייים תנאי זה ונפקא חמה איגלאי מילתא למפרע דבשעת מסירה הוי גט ואע"ג דמיית בגיליא ה"ל גט ממיים ודכוותיה מת בתוך י"ב חודש הרי נתקיים התנאי שלא בא וה"ל גט למפרע: **דאמר רב הונא כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי.** ע"מ ודאי תנאה משמע וה"ק מעכשיו יהא גט ע"מ שיתקיים תנאי זה וכל אימת דמתקיים תנאה ה"ל גט למפרע: **לא נחלקו אלא כאם אמר.** ומת בגיליא התם באם לא באתי דאמרינן התם בפ' מי שאמרו קורדיקום (גיטין דף עב. עז.) אם שתי לשונות משמע מעכשיו ומשמע לכשיתקיים אמר מהיום גלי דעתיה דמעכשיו לא אמר מהיום הוי משמע לכשיתקיים. הלכך ר' יהודה הנשיא סבר לה כרבי יוסי דאמר דאף על גב דלא כתב מהיום זמנו של שטר מוכיח עליו כמאן דכתב מהיום דמי וה"ל כמהיום אם מתי דאמרינן במסכת גיטין (דף עב:) תנאה הוא וכי מיית הוי גיטא למפרע ממיים ורבנן לית להו דרבי יוסי וה"ל כאם מתי גרידא דאמרינן התם לשון אם כי לא אמר מהיום משמע לכשתמות קאמר וה"נ משמע ולכשתצא אכוא ולכשלא אכוא וה"ל גט לאחר מיתה: **שושיבא.** מין חגב וראשו ארוך: **וקמיפלגי.** יוסי בן יועזר ורבנן בראשו ארוך דסימני חגבים טהורים נפקא לן מארבה סלעם חרגול חגב ופליגי תנאי בהאי טריפות (חולין דף סו.) בראשו ארוך איכא דאמרי ליה בכלל ופרט דאמרי ליה בכלל אלא מה שבפרט הוי מיני שרי אבל מין אחרינא לא וכל מינא דהני אין ראשו ארוך ואיכא דאמרי בכלל ופרט וכלל ומרבי כל כעין הפרט לא ראי ארבה כראי סלעם וכו' הלד השוה שבהן שיש להן ד' רגליים ד' כנפים ויש להן קרסולין וכנפיו חופין את רובו אף אני אביא כל שיש לו ד' סימנים הללו: סוסביל

לאלתר שריתה דהא לא אתי. ופ"ת פשיטא דלאלתר היא מותרת דמיד שמת הרי התנאי כמקויים דלא יסוב עוד לביתו וי"ל דמ"מ מיבעי ליה אי גזרינן מת אטו לא מת: **ורבנן** לית להו דרבי יוסי. פירוש בני דורו שהיו חלוקין עליו ומ"מ ליכא למפשט דאין הלכה כר' יוסי דכי ליה להו הכא היינו בעל פה אבל בשטר מודו ליה: בראשו

הואיל וראוי לביאה מטמא נמי בזיבה אמר רבינא [א]הלכך הא תינוקת עובדת כוכבים בת ג' שנים ויום אחד הואיל וראויה לביאה מטמאה נמי בזיבה פשיטא מהו דתימא האי ידע לארגולי והא לא ידעה לארגולי קמ"ל מיסתמיך ואזיל ר' יהודה נשיאה אכתפיה דרבי שמלאי שמעיה א"ל שמלאי לא היית אמש בבית המדרש כשהתרנו את השמן אמר לו בימינו תתיר אף את הפת אמר לו א"כ [ב]קרו לן בית דינא שריא דתנן [ג]העיד רבי יוסי בן יועזר איש צרידה על אייל קמצא דכן ועל דיקרב למיתא מסאב וקרו ליה יוסף שריא אמר ליה התם שרא תלת ומר שרא חדא ואי שרי מר חדא אחריתי אכתי תרתין הוא דהויין א"ל אנא שראי אחריתי מאי היא דתנן [ד]זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש ומת בתוך שנים עשר חודש אינו גט ותני עלה ורבותינו התירוה לינשא ואמרינן מאן רבותינו אמר רב יהודה אמר שמואל בית דינא דשרו משחא [ה]סברי לה כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו [ו]וא"ר אבא בריה דרבי חייא בר אבא ר' יהודה הנשיא הורה ולא הודו לו [ז]כל שעתו ואמרי לה [ח]כל סייעתו א"ל רבי [ט](אליעזר) להאוא סבא כי שריתוה לאלתר שריתוה דלא אתי או דלמא לאחר שנים עשר חודש דהא איקיים ליה תנאיה ותיבעי לך אמתני' דתנן [י]הרי זה גיטך מעכשיו אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש ומת בתוך שנים עשר חודש הוי גט דהא איקיים ליה תנאי ותיבעי לך לאלתר הוי גיטא דהא לא אתא או דלמא לאחר י"ב חודש דהא איקיים ליה תנאיה אין ה"נ אלא משום [יא]דהוית בהוא מיינא אמר אביי [יב]הכל מודים לכשתצא חמה מנרתיקה לכי נפקא קאמר לה וכי מיית בליליא גט לאחר מיתה הוא [יג]על מנת שתצא חמה מנרתיקה מעכשיו קאמר לה וכי מיית בליליא הא ודאי תנאה הוי וגט מחיים הוא כדרב הונא [יד]דאמר רב הונא [טו]כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי לא נחלקו אלא [טז]באם תצא ר' יהודה הנשיא סבר לה כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו והוה ליה כמהיום אם מתי כמעכשיו אם מתי ורבנן לית להו דר' יוסי והוה ליה כזה גיטך אם מתי גרידא גופא העיד יוסי בן יועזר איש צרידה על אייל קמצא דכן ועל משקה בי מטבחיא דכן ועל דיקרב למיתא מסאב וקרו ליה יוסף שריא מאי אייל קמצא רב פפא אמר שושיבא ורב חייא בר אמי משמיה דעולא אמר סוסביל רב פפא אמר שושיבא וקמיפלגי בראשו ארוך מר סבר ראשו ארוך אסור ומר סבר ראשו ארוך מותר רב חייא בר אמי משמיה דעולא אמר סוסביל

מוסף רש"י

איל קמצא. מין חגב שמו מאיל קמצא, דכן. שהוא טהור וכשר לאכילה (פסחים סו.). ועל משקה בית מטבחיא דכן. על משקין של בית המטבחיים שבעזרה, כגון הדם והמים, שהן דכן שאין מקבלין טומאה (שם). אינו גט. דכיון שלא אמר מעכשיו משמע לאחר י"ב חדש יהא גט, והרי מת בתוך הזמן וצריכה ליבם (גיטין עו:). דהא לא שריא גט עד י"ב חדש והרי ליה גט לאחר מיתה (שם עב:). התירוה לינשא. בלא חליצה להיות דאם לא באתי (כתובות ב:). דאף על גב דלא אמר מעכשיו כמאן דאמר מעכשיו דמיא, דמסתמא מעכשיו קאמר לה (גיטין עו.). בית דינא דשרו משחא. שמנן של עובדי כוכבים, והיינו ר' יהודה נשיאה שהיה בימי האמוראים, בן בנו של רבינו הקדוש, כדאמרינן מסתמיך ואזיל בו' (שם). בר' יוסי. בב"ב (קלו.) הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה, ר' יוסי אומר אינו צריך שזמנו של שטר מוכיח עליו, דלהכי איכתיב זמן בשטרא לידע שמהיום נתן לו גוף הקרקע שלא יוכלו אחיו עמו והפירות לאחר מותו (גיטין שם). זמנו של שטר מוכיח עליו. לא לחנם נכתב זמנו לאומו אם לא להודיע שמיום הכתיבה והמסירה הוא מגרשה אם לא יבא לאומו זמן, הלכך אע"ג דלא כתב לה זה גיטך מהיום אם לא באתי כו' כמאן דכתב מהיום דמי (כתובות ב:). הורה. שהיא מותרת (גיטין עו.). כל שעתו. כל ימי חייו (שם). לאלתר שריתה. כששמעו בו שמת ואפילו קודם י"ב חדש (שם). דלא אתי. שהרי ודאי לא יבא עוד ויש כאן קיום תנאי (שם). ותיבעי לך. נמי אמתני' היכי דאמר מעכשיו והכי הכא, אמאי בעי לה אפלוגתא (שם). אין ה"נ. דאיכא למבעי אמתני', ולהכי בעייה מההוא סגא דאיכא דרבותיה משום דהוה בהוא מיינא דשריתה ויש לו להשיבו מפי השמועה ששמע ודע איזלך התירו, אבל אי הוה בעי מקמתא אי מגברא אחרינא הוי בעי לה אמתני' (שם). הכל מודים. באומר לאשתו בגילה זה גיטך כשתצא חמה מנרתיקה, לכי נפקא קאמר לה. ואי מיית בגילה לא הוי גיטא, ובני מתני' נמי הרי זה גיטך לכשלא אכא לאחר י"ב חדש ה"ג דמשמע דאם לא באתי אלא לאחר י"ב חדש הוי גיטא ולכשתצא אכא לאחר ג' חדשים לא הוי גיטא, ולכי מיית בגיליא לא הוי גיטא, דהא בהדיא אמר לכשלא אכא יהא גט, אבל לא מעכשיו (גיטין עז.). כאומר מעכשיו. על מנת כך וכך דמי (קדושין ס:). דה"ק מעכשיו יהא גט ע"מ שתקיימי התנאי (גיטין עד.). באם תצא. ולכשתצא אם לא באתי, ואמרינן (שם עב.) בני אם מתי אם שתי לשונות משמע, משמע מעכשיו ומשמע לכשיגיע, אמר מהיום הוי מעכשיו, לא אמר מהיום הוי לכשיגיע, הלכך לכותיבו מבני לה בני' כו' (שם עז.). אם מתי גרידא. ואמרן לעיל דלאחר מיתה הוא לכשתמות והכא נמי משמע לכשלא אכא לאחר י"ב חדש (שם).

הואיל וראוי לביאה כו'. דטעמא דגזירת זיבה משום ביאה הוא כדאמרן [לו:] שלא יהא תינוק של ישראל רגיל אצלו במשכב זכור הלכך לא גזרו עליה עד דחזי לביאה: **פשיטא.** כיון דתינוק משעה שראוי ה"ה לתינוקת: **מכו דתימא הא'.** תינוק כארגולי לביאה הוא ערוס לארגולי להמשיך ישראל אצלו: אבל תינוקת בת ג' אע"ג דבת ביאה היא אין בה ערמומית דלא ידעה לארגולי עד שתהא בת תשעה לא נגזר עליה קמ"ל: **איל קמצא.** מין חגב הוא: **דכן.** שהוא טהור ומותר באכילה: **ועל משקה ביה מעכביא.** הדם והמים שהן בבית המטבחיים שבעזרה: **דכן.** לא גזרו עליהם טומאת משקין. ופלוגתא היא לקמן [ע"ב] רב אמר דכן ממש דאבר אין משקין מקבלין טומאה אלא מדרבנן ובהני לא גזור ושמואל אמר דכן מלטמא טומאת אחרים אבל טומאת עצמן יש בהן קסבר שמואל יש למשקין טומאה מן התורה להיטמא ולא מצו רבנן לבטולי: **ועל דיקרב למיתא מסאב.** הנוגע במת טמא. ולקמן [שם] פריך הא דאורייתא היא ועוד הא מומרת היא ויוסף אחרא מיבעי ליה: **ארא אלא.** דהא לקמן [שם] מפרש דהאי על דיקרב למיתא מסאב קולא היא: **אינו גט.** דהא לא אמר שיהא גט אלא עד י"ב חודש והוא כבר מת ואין יכול לגרש וחקוקה ליבם אם אין לו בן. אבל אי אמר מעכשיו יהא גט אם לא באתי עד י"ב חודש ומת בתוך כך הרי זה גט ואינה זקוקה ליבם: **כר' יוסי.** בב"ב בפרק יש נוחלין (דף קלו.) הכותב כל נכסיו לבנו לאחר מותו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דלהוי משמע גופא מהיום שלא אהא רשאי למכרם ופירא לאחר מיתה ואם לא כתב מהיום אלא לאחר מיתה לא אמר כלום ויירשו אחיו עמו או אם היה עליו בע"מ מאומר לאחר מתנה זו בע"מ גובה את חובו רבי יוסי אומר אינו צריך דלהכי כתיב זמן בשטר לומר מעכשיו תהא מתנה מגופה של קרקע ופירות לאחר מיתה דאי לא בעי למיתב ליה אלא לאחר מיתה למה כתב זמן בשטר. וה"ג זמנו של גט מוכיח דה"ק ליה מעכשיו יהא גט אם לא באתי ותנאה בעלמא הוא וכי לא אתא איקיים תנאה: **רבי יהודה הנשיא.** בן בנו של רבי היה הוהה שהיא מותרת לינשא: **כל שעתו.** כל ימיו נחלקו עליו: **לאלתר שריתה.** כששמעו בו שמת: ה"ג **לאלתר שריתה דדאי לא אתי עוד: אין ה"נ.** דאיכא למבעי אמתניתין: **אלא.** להכי בעינן בעיין לה אקמייתא משום דהוית בהוא מיינא דרבי יהודה נשיאה דשרייה ודעתא לאימת שרייה ומדרבי יהודה נשמע למתני' להיכא דאמר לה מעכשיו: **הכל מודים.** ואפילו רבי יוסי היכא דאמר לה בהאי ליתא לכשתצא הרי זה גיטך לכשתצא חמה מנרתיקה: **לכי נפקא לה קאמר לה.** דליהוי גיטא ומקמי הכי לא ליהוי גיטא ואי מיית בגיליא לאו גיטא הוא ואע"ג דא"ר יוסי זמנו של שטר מוכיח עליו וכמאן דכתיב ביה מהיום דמי ה"ל כמהיום ולאחר מיתה ותנן [גיטין עב.] מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט דמספקא האי לאחר מיתה אי מנאה הוי והכי משמע מהיום יהא גט אם אמות אי חזרה הוה דהדר ביה ממתי דאמר מהיום ולא דמי למתנה שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה דהתם הכי קאמר גופא מהיום קני ופירא לאחר מיתה אבל גט ליכא למימר הכי וכי האי גוונא מפרש לה בים נוחלין (נ"ב קלו.): **ע"מ שתגא חמה מנרתיקה.** ודכוותה הכא על מנת שלא אכוא כל שנים עשר חודש: **מעכשיו קאמר.** דליהוי גיטא ע"מ שתתקיים תנאי זה וכי מקייים תנאי זה ונפקא חמה איגלאי מילתא למפרע דבשעת מסירה הוי גט ואע"ג דמיית בגיליא ה"ל גט ממיים ודכוותיה מת בתוך י"ב חודש הרי נתקיים התנאי שלא בא וה"ל גט למפרע: **דאמר רב הונא כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי.** ע"מ ודאי תנאה משמע וה"ק מעכשיו יהא גט ע"מ שיתקיים תנאי זה וכל אימת דמתקיים תנאה ה"ל גט למפרע: **לא נחלקו אלא כאם אמר.** ומת בגיליא דכוותיה התם באם לא באתי דאמרינן התם בפ' מי שאמרו קורדיקום (גיטין דף עב. עז.) אם שתי לשונות משמע מעכשיו ומשמע לכשיתקיים אמר מהיום גלי דעתיה דמעכשיו לא אמר מהיום הוי משמע לכשיתקיים. הלכך ר' יהודה הנשיא סבר לה כרבי יוסי דאמר דאף על גב דלא כתב מהיום זמנו של שטר מוכיח עליו כמאן דכתב מהיום דמי וה"ל כמהיום אם מתי דאמרינן במסכת גיטין (דף עב:) תנאה הוא וכי מיית הוי גיטא למפרע ממיים ורבנן לית להו דרבי יוסי וה"ל כאם מתי גרידא דאמרינן התם לשון אם כי לא אמר מהיום משמע לכשתמות קאמר וה"נ משמע ולכשתצא אכוא ולכשלא אכוא וה"ל גט לאחר מיתה: **שושיבא.** מין חגב וראשו ארוך: **וקמיפלגי.** יוסי בן יועזר ורבנן בראשו ארוך דסימני חגבים טהורים נפקא לן מארבה סלעם חרגול חגב ופליגי תנאי בהאי טריפות (חולין דף סו.) בראשו ארוך איכא דאמרי ליה בכלל ופרט דאמרי ליה בכלל אלא מה שבפרט הוי מיני שרי אבל מין אחרינא לא וכל מינא דהני אין ראשו ארוך ואיכא דאמרי בכלל ופרט וכלל ומרבי כל כעין הפרט לא ראי ארבה כראי סלעם וכו' הלד השוה שבהן שיש להן ד' רגליים ד' כנפים ויש להן קרסולין וכנפיו חופין את רובו אף אני אביא כל שיש לו ד' סימנים הללו: סוסביל

מוסף רש"י

איל קמצא. מין חגב שמו מאיל קמצא, דכן. שהוא טהור וכשר לאכילה (פסחים סו.). ועל משקה בית מטבחיא דכן. על משקין של בית המטבחיים שבעזרה, כגון הדם והמים, שהן דכן שאין מקבלין טומאה (שם). אינו גט. דכיון שלא אמר מעכשיו משמע לאחר י"ב חדש יהא גט, והרי מת בתוך הזמן וצריכה ליבם (גיטין עו:). דהא לא שריא גט עד י"ב חדש והרי ליה גט לאחר מיתה (שם עב:). התירוה לינשא. בלא חליצה להיות דאם לא באתי (כתובות ב:). דאף על גב דלא אמר מעכשיו כמאן דאמר מעכשיו דמיא, דמסתמא מעכשיו קאמר לה (גיטין עו.). בית דינא דשרו משחא. שמנן של עובדי כוכבים, והיינו ר' יהודה נשיאה שהיה בימי האמוראים, בן בנו של רבינו הקדוש, כדאמרינן מסתמיך ואזיל בו' (שם). בר' יוסי. בב"ב (קלו.) הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה, ר' יוסי אומר אינו צריך שזמנו של שטר מוכיח עליו, דלהכי איכתיב זמן בשטרא לידע שמהיום נתן לו גוף הקרקע שלא יוכלו אחיו עמו והפירות לאחר מותו (גיטין שם). זמנו של שטר מוכיח עליו. לא לחנם נכתב זמנו לאומו אם לא להודיע שמיום הכתיבה והמסירה הוא מגרשה אם לא יבא לאומו זמן, הלכך אע"ג דלא כתב לה זה גיטך מהיום אם לא באתי כו' כמאן דכתב מהיום דמי (כתובות ב:). הורה. שהיא מותרת (גיטין עו.). כל שעתו. כל ימי חייו (שם). לאלתר שריתה. כששמעו בו שמת ואפילו קודם י"ב חדש (שם). דלא אתי. שהרי ודאי לא יבא עוד ויש כאן קיום תנאי (שם). ותיבעי לך. נמי אמתני' היכי דאמר מעכשיו והכי הכא, אמאי בעי לה אפלוגתא (שם). אין ה"נ. דאיכא למבעי אמתני', ולהכי בעייה מההוא סגא דאיכא דרבותיה משום דהוה בהוא מיינא דשריתה ויש לו להשיבו מפי השמועה ששמע ודע איזלך התירו, אבל אי הוה בעי מקמתא אי מגברא אחרינא הוי בעי לה אמתני' (שם). הכל מודים. באומר לאשתו בגילה זה גיטך כשתצא חמה מנרתיקה, לכי נפקא קאמר לה. ואי מיית בגילה לא הוי גיטא, ובני מתני' נמי הרי זה גיטך לכשלא אכא לאחר י"ב חדש ה"ג דמשמע דאם לא באתי אלא לאחר י"ב חדש הוי גיטא ולכשתצא אכא לאחר ג' חדשים לא הוי גיטא, ולכי מיית בגיליא לא הוי גיטא, דהא בהדיא אמר לכשלא אכא יהא גט, אבל לא מעכשיו (גיטין עז.). כאומר מעכשיו. על מנת כך וכך דמי (קדושין ס:). דה"ק מעכשיו יהא גט ע"מ שתקיימי התנאי (גיטין עד.). באם תצא. ולכשתצא אם לא באתי, ואמרינן (שם עב.) בני אם מתי אם שתי לשונות משמע, משמע מעכשיו ומשמע לכשיגיע, אמר מהיום הוי מעכשיו, לא אמר מהיום הוי לכשיגיע, הלכך לכותיבו מבני לה בני' כו' (שם עז.). אם מתי גרידא. ואמרן לעיל דלאחר מיתה הוא לכשתמות והכא נמי משמע לכשלא אכא לאחר י"ב חדש (שם).

בראשו ארוך כולי עלמא לא פליגי דאסור. קשה דלמרינן בגלו טריפות (חולין דף סו.) תנא דבי ר' ישמעאל ראשו ארוך מותר ומתני' נמי דהתם משמע דראשו ארוך מותר מדלא קתשיב ליה בהדי שימני טריפה אין ראשו ארוך ובסוף פרק ר"ע (שבת דף נ:) אמר נמי דשושיבא מותר דהא חזייה רב לרב כהנא דהוה מיעבר שושיבא לפומיה א"ל רב שקליה לדמא קאכיל ליה חי ועבר משום בל תאכלו משמע דדוקא חי אסור אבל מת שרי לכן נראה לר"ת דגרסינן הכא ראשו ארוך דר"ע לא פליגי דמותר וגירסא זו נמצאת בספר"ח [בחולין שם. ד"ה אלו כתבו וכן מצא בס' יראים]: **דיקרב** בדיקרב בחיבורין. פי' כגון ראובן שנגע במת ובא שמעון ונגע בו בעודו נוגע במת וטומאה בחיבורין ודאי הוה דאורייתא והא דאמר רבא לא תמצו ליה טומאה בחיבורין אלא דאורייתא אלא משום דקסבר דיוסף בן יועזר לא אייתי בהכי וכן משמע בנזיר פרק שלשה מינין (מנ: ושם ד"ה בחבורי): **הא** הלכתא מסוטה גמרינן לה. לאו דוקא מסוטה גמרינן דספק טומאה ברה"ר היכא דאיכא חזקת טהרה לא הוצרכנו ללמוד מסוטה אלא אמרינן העמד דבר על חזקתו ולא גמרינן מסוטה אלא לומר דברה"י ספיקו טמא דבסוטה נמי קוי ספק טומאה ברה"י:

והשלקות מנהני מילי. אומר ר"ת דמדבעי תלמודא בשלקות וקסבר מדאורייתא היא שמא גזירה קדמונית היא ולא נגזרה עם הפת ושלקות היא עניני תבשיל כדמשמע בהך שמעתא ומתחלה גזרו עליה מטעם חתנות ועל הפת לא גזרו משום דלא שייך ביה חתנות כ"כ עד שבאו שמאי והלל וגזרו בי"ח דגריס גם על הפת ואע"ג דבמתניתין תני פת מקמי שלקות מ"מ שלקות גזירה קדמונית יותר היתה וכשהתירו את הפת לא התירו שלקות מהאי טעמא דפת ושלקות תרי מילי מינהו ואו"ת נמי דגרך לערב עירובי תבשילין בפת ושלקות ומביא ראיה מדאמרינן בפ"ב דביצה (דף טו:) ר"א אומר אין תופין אלא על המבושל שנאמר את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו וכן פי' בה"ג אבל ר"י אומר דבעירובי תבשילין סגי בחד או בפת או בתבשיל ולית הלכתא כהיא דר"א דשמותי הוא וגם הולך בשיטת חגניה אליבא דב"ש דבעי פת ותבשיל וחמין טמונין וב"ה מתירין ובירושלמי דביצה פליג ר' יהושע בהדיא עליה דר' אליעזר והכי איתא התם את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו ר' אליעזר אומר תופין על האפוי ומבשלין על המבושל רבי יהושע אומר תופין ומבשלין על המבושל ואמרינן בשל סופרים הלך אחר המיקל ורבי יהושע מיקל הוא ועוד דבתלמוד שלנו חגניה אליבא דבית הלל לא מצרכו אלא חד ומיהו העולם נהגו לערב בפת ותבשיל הואיל ואלא דבר מפי ה"ג ור"ת [וע"ע תוס' ביצה יז: ד"ה אמר רבא]:

סוסביל בראשו ארוך כ"ע לא פליגי דאסור והכא בכנפיו חופין את רובו על ידי הדחק קמיפלגי מר סבר רובא כל דהו בעינן ומר סבר רובא דמנכר בעינן: ועל משקה בי מטבחיא דכן: מאי דכן [6]רב אמר [8]דכן ממש ושמואל אמר דכן מלטמא אחרים אבל טומאת עצמן יש בהן רב אמר דכן ממש קסבר טומאת משקין דרבנן וכי גזור רבנן טומאה במשקין דעלמא אבל במשקה בי מטבחיא לא גזרו רבנן ושמואל אמר דכן מלטמא אחרים אבל טומאת עצמן יש בהן קסבר [9]טומאת משקין דאורייתא [1]לטמא אחרים דרבנן וכי גזרו רבנן במשקין דעלמא במשקין בי מטבחיא לא גזרו: ועל דיקרב למיתא מסאב וקרו ליה יוסף שריא: יוסף אסרא מיבעי ליה ועוד [2]דאורייתא היא דכתיב [1]וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת וגו' דאורייתא דיקרב טמא דיקרב בדיקרב טהור ואתו אינהו וגזור אפילו דיקרב בדיקרב ואתא איהו ואוקמה אדאורייתא דיקרב בדיקרב נמי דאורייתא הוא דכתיב [2]וכל אשר יגע בו הטמא יטמא אמרוה רבנן קמיה דרבא משמיה דמר זוטרא בריה דרב נחמן דאמר משמיה דרב נחמן [3]ה[4]דאורייתא דיקרב בדיקרב בחיבורין טומאת שבעה שלא בחיבורין טומאת ערב ואתו אינהו וגזור אפילו שלא בחיבורין טומאת שבעה ואתא איהו ואוקמה אדאורייתא דאורייתא מאי היא דכתיב [3]הנוגע במת לכל נפש אדם וטמא שבעת ימים וכתיב וכל אשר יגע בו הטמא יטמא וכתיב והנפש הנוגעת תטמא עד הערב הא כיצד כאן בחיבורין כאן שלא בחיבורין אמר להו רבא [5]לאו אמינא לכו לא תתלו ביה בוקי סריקי ברב נחמן הכי אמר רב נחמן [6]ספק טומאה ברשות הרבים התיר להן [7]והא הלכתא מסוטה גמרינן לה מה סוטה רשות היחיד אף טומאה רשות היחיד הא א"ר יוחנן הלכה ואין מורין כן ואתא איהו ואורי ליה אורויי תניא נמי הכי ר' יהודה אומר קורות נעץ להם ואמר עד כאן רשות הרבים עד כאן רשות היחיד כי אתו לקמיה דרבי ינאי אמר להו [9]הא מיא בשקעתא [8]דבנהרא זילו טבולו: [10]והשלקות: מנהני מילי א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אמר קרא [4]אוכל בכסף תשבירני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי כמים מה מים שלא נשתנו אף אוכל שלא נשתנה אלא מעתה חטין ועשאן קליות ה"נ דאסורין וכי תימא ה"נ והתניא [9]חיטין ועשאן קליות מותרין אלא כמים [9]מה מים שלא נשתנו מברייתן אף אוכל שלא נשתנה מברייתו אלא מעתה חיטין וטחנן ה"נ דאסורין וכי תימא ה"נ והתניא חיטין ועשאן קליות הקמחים והסלתות שלהן מותרין אלא כמים מה מים שלא נשתנו מברייתן ע"י האור אף אוכל שלא נשתנה מברייתו ע"י האור מידי אור כתיב אלא

מגדרנן

מלא

הוה מחמיר ואמר להו זילו טבולו בנהר: והשלקות של עובדי כוכבים רבנן גזרו בהו איסור. והאי קרא אוכל בכסף תשבירני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי אסמכתא בעלמא. אבל החמין והקליות שלהן והקמחין והסלתות שלהן כולן מותרין

ו) נראה דל"ל ת"ק סבר כענין קרסוליס וכפיו חופין את רובו דמנכר ויוסף בן יועזר סבר תע"ג דלא מנכר אלא בכל דהו שרי. ב) נראה דל"ל כגון אדם ידי אחת בעודה בטמא ובעודה בטהרה כי נגע בידו השניה בדברים אחרים הכל טמאין טומאת שבעה שנאמר אבל הנוגע במת לכל נפש אדם וטמא שבעת ימים. אבל הנוגע במת ונתפרד ממנו הטמא יטמא והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. כיצד יתקיימו מקראות הללו. ופרקינן בחיבורין טומאת שבעה. שלא בחיבורין טומאת ערב. ובא רב נחמן ודחה הכל ואמר ספק טומאה ברשות הרבים התיר להן ואף על גב דהלכתא גמירי לה מסוטה מה סוטה ספק טומאה ברה"י היא וכתיב ונסתרה והיא נטמאה מכלל דספק טומאה ברה"ר טהורה מן התורה. א"ר יוחנן גמירי לה הכי אבל אין מורין אותה [ואחא] יוסי בן יועזר ואורי להו ספק טומאה ברה"ר טהור: תניא כוותיה דרב נחמן קורות נעץ להם עד כאן רשות היחיד וספיקו טמא ע"כ רה"ד וספיקו טהור. כי אתו לקמיה דר' ינאי

עין משפט נר מצוה

קמד א מיי' פ"י מהל' טומאת אוכלין הלכה טו:
קמה ב ג מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה ב:
קמו ד מיי' פ"ח מהל' טומאת מת הל' ח:
קמז ה מיי' שם פ"ה הלכה ב ממג עשין לאו ועי"ש בכ"מ:
קמח ו מיי' פט"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה ח:
ז [מיי' שם הלכה טו]:
קמט ח מיי' פי"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה ט ממג לאוין קמב טוש"ע י"ד סי' קיג סעי' ח:
קנ ט מיי' שם הלכה (טו) [יח] טוש"ע שם סעי' ב [בהגה]:

רבינו חננאל

והוא איילל קמצייא. ת"ק סבר בענין קרסוליס וכנפיו ג) חופין רובו אע"ג דלא מינכר אלא בכל דהו שרי. ועל משקי בית מטבחיא דכן. חלקו רב ושמואל. רב סבר דכן ממש קסבר אין טומאה למשקין מן התורה כלל. ורבנן הוא דגזרו בהו טומאה. וכי גזור במשקין דעלמא אבל במשקי בית מטבחיא לא גזור כלל. ושמואל סבר דכן מלטמא אחרים אבל הן עצמן מיטמאין כו'. כבר פירשנוהו בספחים: ועל דיקרב למיתא מסאב אתינן לאוקמה התיר הנוגע בנוגע מת כיצד מן התורה הנוגע במת (בנוגע) הוא טמא בלבד והנוגע בנוגע מן התורה טהור הוא וגזרו רבנן עליה טומאה בא הוא וטיהרו העמידו בשל תורה. ודחינן לה ואמרינן נוגע בנוגע נמי טמא הוא מן התורה שנאמר וכל אשר יגע בו הטמא יטמא ומוקמינן לה הכי מן התורה טומאה בחיבורין שבעה ימים. פי' כגון אדם ידו ג) אחת נוגעת במת ועודנה במת נגע דברים אחרים הכל טמאין טומאת שבעה שנאמר הנוגע במת לכל נפש אדם יטמא שבעת ימים. אבל הנוגע במת ונתפרד ממנו הטמא יטמא והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. כיצד יתקיימו מקראות הללו. ופרקינן בחיבורין טומאת שבעה. שלא בחיבורין טומאת ערב. ובא רב נחמן ודחה הכל ואמר ספק טומאה ברשות הרבים התיר להן ואף על גב דהלכתא גמירי לה מסוטה מה סוטה ספק טומאה ברה"י היא וכתיב ונסתרה והיא נטמאה מכלל דספק טומאה ברה"ר טהורה מן התורה. א"ר יוחנן גמירי לה הכי אבל אין מורין אותה [ואחא] יוסי בן יועזר ואורי להו ספק טומאה ברה"ר טהור: תניא כוותיה דרב נחמן קורות נעץ להם עד כאן רשות היחיד וספיקו טמא ע"כ רה"ד וספיקו טהור. כי אתו לקמיה דר' ינאי

מסורת הש"ס

ו) [פסחים טו.], ב) [עי' תוס' ב"מ קה: ד"ה על מדס ותוס' שבת ח. ד"ה שמעון], ג) [ב"ב ז. וש"נ], ד) חולין ט: (סוטה כח:), ה) [סוטה ט: ד"ה אמר], ו) [נמדבר ה], ז) [סוטה כח.].

תורה אור השלם

1. וכל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחַלְל חָרֶב אוֹ בְּמֵת אוֹ בְּעֶצֶם אָדָם אוֹ בְּקֶבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים: במדבר יט טז
2. וכל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנֹּגַעַת תִּטְמָא עַד הָעָרֶב: במדבר יט כב
3. הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים: במדבר יט יא
4. אֹכֵל בְּכֶסֶף תִּשְׁבְּרֵנִי וְאָכַלְתִּי וּמַיִם בְּכֶסֶף תִּתֶּן לִי וְשָׁתִיתִי רַק אֶעְבְּרָה בְרַגְלָי: דברים ב כח

גליון הש"ס

גמ' **הא מיא בשיקעתא.** עיין טהרות רפ"ה והכר"ש שם:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואתא וכו' דיקרב בדיקרב שלא בחבורין לא מסאב אלא:

מוסף רש"י

דכן ממש. קאמר יוסף בן יועזר ואפילו מטומאת עצמן (פסחים טז.). **קסבר.** יוסף בן יועזר, **טומאת משקין.** אפילו לטומאת עצמן לרבנן (שם). **טומאת משקין דאורייתא.** לעצמן מן וכל משקה אשר יטמא, אבל לטמא אחרים דרבנן, וכי גזור רבנן לטמא אחרים במשקין בעצמן אבל משקין בית מטבחיא לא גזור לטמא אחרים, אבל טומאת עצמן יש בהן, דהא מדאורייתא דמיא עלייהו ולא מצו רבנן למשקליה (שם). בוקי סריקי. כדיס ריקים כלומר דגריס שאינן רשות היחיד. **מה סוטה** (חולין ג.). קשיא לה בעלה אל תסתרי עם פלוני ונסתרה, כתיב וטומאה כ' פעמים אחד לבעל כו', שנאסרת עליו בסתירה זו עד שיבדקוה המים, וכל שמיה אינה אלא ברה"י, והתם הוא דאסר רחמנא מספיקא אבל ברה"ר שריא דלאו שמיה היא וטומאה מהתם גמרינן דטומאה קרייה רחמנא (חולין ט:) מה סוטה הא דטמאה מספק ברה"י הוא מקום הרגלו ליסתר, אף טומאה ברה"י ספיקו טמא אבל ברה"ר טהור (סוטה כח:).

מדרבנן. שלא יהא ישראל רגיל אצלו במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא: **דגים קטנים וארדי ודייסי.** אין נאכלין חיין ואין עולין על שולחן מלכים לגישנא קמא יש בהן משום בישולי עובדי כוכבים לגישנא בתרא שרו: **ארדי.** בולי"ן: מחמת מלחן: **כפא דהרסנא.** טיגן במוריים שומן דגים עם קמח: **הרסנא עיקר.** ואותו מוריים נאכל כמות שהוא חי וסרי: **קמ"ל קימחא עיקר.** ויש בו משום בישולי עובדי כוכבים שהקמח אינו נאכל חי: **כל החגבים שבאגם.** שנחרבו ונתבשלו מחמת האור. חגב אינו טעון שחיטה: **אפי' מריש אוניה.** שהאוזן רכה ונגלית בחריכתה אפי' הכי שרי הואיל ועובד כוכבים לא לבשל נתכוין: **דשדא סיכתא.** קניליי"ח בלע"ז ליבשה בתנור: **וקבר בה ישראל קרא מעיקרא.** והטמין ישראל בתנור לצעת חיה קודם שהוסק התנור והעובד כוכבים הסיקו ונתבשלה הלעת: **שפיר דמי.** הואיל והעובד כוכבים לא לבשל נתכוין: **פשיטא.** היינו דר' יוחנן: **מהו דתימא.** האי עובד כוכבים לבשולא להאי סיכתא איכוון והא לשם בישול הסיקו: **קמ"ל.** דאין בישול בכלים: **אלא לשרורי מאניה איכוין.** להקשות את היתד ואין דעתו לבישול: **לשרורי.** לשון שריר וקיים חזק: **בן דרוסאי.** לקטנים היה ואוכל כל דבר המבושל קלת: **בסילתא.** בקל אבל הכא דמנתא לגומרי בלאו היסק דעובד כוכבים הוה מבשל לה לזמן מרובה: שפיתת קדירה קרי כשנותנין לותה על האור: מגיסה

אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. פרש"י דרבנן גזור משום דחיים שמא יאכילנו דברים טמאים ויותר היה נראה לפרש הטעם משום מתנות וכן פ"ה במתני' אומר הר"ר אברהם ב"ר דוד דודאי שלקות אסרו חכמים כשהעובד כוכבים מבשלם בביתו אבל כשהוא מבשל בביתו של ישראל אין לחוש לא לחתנות ולא לשמא יאכילנו דברים טמאים ולא הודה לו ר"ת דודאי כיון שהעובד כוכבים מבשל לא חלקו כלל חכמים בין רשות הישראל לרשות העובד כוכבים כי לעולם יש לחוש שמא לא יזהר גם בביתו של ישראל כמו בביתו של עובד כוכבים: **איבא** בינייהו דגים קטנים וארדי ודייסא. פי' שאינם נאכלים חיים ואין עולין על שולחן מלכים ואורי"ת דמדקתני הני ולא נקט דבש וגבינה שעולין על שולחן מלכים ונאכלים חיים ש"מ דבעי למנקט דברים שנעשה בהם לשון אחרון מוסף על הראשון ולהקל עליו דאפילו אינו נאכל חי כיון שאינו עולה לית ביה משום בישולי עובדי כוכבים ולכן פסק ר"ת דהלכתא כהני תרי ליני ואי איכא חד מיניהו או נאכל חי או אינו עולה אין בו משום בישולי עובדי כוכבים דבשל סופרים הלך אחר המיקל ורמיה מדאמרינן לקמן בשמעתין (ע"ב) גבי משחא שליקא וכן גבי דבש בסתם התלמוד (לקמן לט:) אי משום בישולי עובדי כוכבים נאכל כמות שהוא חי הוא פירוש ולא שייך ביה בישולי עובדי כוכבים אע"ג דעולה על שולחן מלכים הוי וגם ר' יוחנן עבד לקמן (דף נט. ע"ב) עובדא להיתר גבי תורמוסא דשלקי עובדי כוכבים ואכלו ישראל דאסר רשב"ל ואי"ל רבי יוחנן אדמקטורך עלך זיל הדר דבל שאינו עולה על שולחן מלכים אין בו משום בישולי עובדי כוכבים ואע"ג דתורמוס אינו נאכל כמו שהוא חי[ז]: **דגים** קטנים מלוחים אין בהם משום בישולי עובדי כוכבים. פי' אם בישלן עובד כוכבים אחרי שמלחן ישראל שרו כיון שקודם בישולם היו נאכלים מחמת מלחם אמר רב יוסף ואם אלחן קומץ עליהם משום עירובי תבשילין ולא גרס עובד כוכבים עד ואי עבדינהו עובד כוכבים כפא דהרסנא כפר"ח והשתא ניחא דלא תקשי לקמן דר' יוחנן דאסר דג מליח ובילה אלוה דהתם מיירי במלחו עובד כוכבים והכא מיירי במלחו ישראל ודגים קטנים מלוחים נאכלין כמו שהם

אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא בשמואל אמר [ו]רב שמואל בר רב יצחק אמר רב [א]כל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב [ב]כל שאינו נאכל על שולחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי עובדי כוכבים מאי ביניהו איכא ביניהו דגים קטנים וארדי ודייסא [ג]אמר רב אסי אמר רב [ד]דגים קטנים מלוחים אין בהן משום בישולי עובדי כוכבים אמר רב יוסף אם צלאן עובד כוכבים סומך ישראל עליהם משום עירובי תבשילין ואי עבדינהו עובד כוכבים כפא דהרסנא אסור פשיטא מהו דתימא הרסנא עיקר קמ"ל [ה]קימחא עיקר אמר רב ברונא אמר רב עובד כוכבים שהצית את האור באגם כל החגבים שבאגם אסורין ה"ד אילימא דלא ידע הי טהור והי טמא מאי איריא עובד כוכבים אפילו ישראל נמי אלא משום בישולי עובדי כוכבים כי האי גוונא מי אסיר והאמר רב חנן בר אמי א"ר פדת א"ר יוחנן [ו]האי עובד כוכבים דחריך רישא שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה אלמא לעבורי שער קמיכוין [ז]ה"ג לגלויי אגמא קא מיכוין לעולם דלא ידע הי טהור והי טמא [ח]ומעשה שהיה בעובד כוכבים היה גופא אמר [ט](רבה בר בר חנה) א"ר יוחנן האי עובד כוכבים דחריך רישא שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה אמר רבינא הלכך האי עובד כוכבים דשדא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא מעיקרא שפיר דמי פשיטא מהו דתימא לבשולי מנא קא מיכוין קמ"ל לשרורי מנא קא מיכוין אמר רב יהודה אמר שמואל [י]הניח ישראל בשר על גבי גחלים ובא עובד כוכבים והפך בו מותר [יא]היכי דמי אילימא דאי לא הפך ביה הוה בשיל פשיטא אלא לאו דאי לא הפך לא הוה בשיל אמאי מותר בישולי של עובדי כוכבים נינהו לא צריכא דאי לא הפך הוה בשיל בתרתי שעי והשתא קא בשיל בחדא שעתא מהו דתימא קרובי בישולא מילתא היא קמ"ל [יב]והאמר ר' אסי א"ר יוחנן [יג]כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים הא אינו כמאכל בן דרוסאי יש בו משום בשולי עובדי כוכבים התם כגון דאותביה בסילתא ושקליה עובד כוכבים ואותביה בתנורא תניא נמי הכי מניח ישראל בשר על גבי גחלים ובא עובד כוכבים ומהפך בו עד שיבא ישראל מבית הכנסת או מבית המדרש ואינו חושש שופתת אשה קדירה על גבי כירה ובאת עובדת כוכבים ומגיסה

חיים אומר רבי יהודה דמדקאמר מלוחים דמשמע שאין מלוחים אסירי א"כ ל"ל דמייתי בגדולים קלת שעולים לפעמים על שולחן מלכים דאי לא תימא הכי תקשי לן להא דאמר אינא ביניהו דגים קטנים פי' דלמ"ד נאכל כמו שהוא חי יש בו משום בישולי עובדי כוכבים ולמ"ד אינו עולה דגים קטנים אין בו משום בישולי עובדי כוכבים והלכתא כתרוייהו לקולא וא"כ אמאי נקט מלוחים אפילו אין מלוחים נמי: **קא** משמע לן קימחא עיקר. מכאן היה [יד]ר"ת מתיר קטו"ש ואוזליא"ש של עובדי כוכבים לאותם שאין מזהרים מפת של עובדי כוכבים דלמאי ניחוש אי משום דם בילים רוב בילים שלנו אין בהם דם ואי משום ביצי עוף טמא הרי אינם מצויים ביינינו ואי משום בישולי עובדי כוכבים קימחא עיקר והוי כמו פת [וע"ע תוס' חולין קד. ד"ה סימנין ותוס' ביצה טז: ד"ה קמ"ל]: **לעולם** דלא ידיע הי טמא והי טהור. משמע הא אי הוה ידיע הי טהור הוה שרי ומכאן ראיה להתיר חגבים בלא שחיטה ועוד ראיה דעופות לא הוצרכו שחיטה[טו] אלא מפני שהוטלו בין בהמה לדגים והלכך לפטרן בולא כלום א"א שכבר הוקשו לבהמה משמע הא לאו הכי פטורי משום דהוקשו לדגים וכל שכן חגבים שהוזכרו אחר דגים כדתנא בתוספתא וכל נפש חיה הרומשת במים אלו דגים וכל הנפש השורצת על הארץ אלו חגבים ועוד תניא בתוספתא[טז] אוכל אדם חגבים בין חיין בין מתין ואינו חושש וא"ת וחיין היכי שרו הא איכא בל תשקצו דאמרינן ס"פ ר' עקיבא (שבת דף 5:) רב חזייה לרב כהנא דקא מעבר שושיבא אפומיה א"ל שקליה דלא ליתמרו קא אכל ליה וקא עבר משום בל תשקצו וי"ל דהא דשרי בתוספתא חיין היינו היכא שחתך ממנו אבר אחד ורחצו הויצא בליכא בל תשקצו באותו אבר [עי' תוס' חולין סו. ד"ה במאי ותוס' שבת 5: ד"ה דלא]: **קא** משמע לן לשרורי מנא קא מיכוין. ואע"ג דאמרינן בפ' בלל גדול (שבת דף עד: ושם ע"ש) האי מאן דשדי סיכתא לאתונא חייב משום מבשל היינו לענין שבת דאע"ג דלשרורי מנא קא מיכוין מ"מ הוא מבשל קלת וגם לאותו בישול גרוע הוא מתכוין וגבי שבת החמירו להחשיבו אבל לענין בישולי עובדי כוכבים לא חשיב ואינו [יז](חייב) עד שיתכוין לבישול גמור:

ואמאי

מסורת הש"ס

א) שבת נא. מ"ק יב: יבמות מו. לקמן נט., ב) [בילה מז.], ג) [עירובין סה: וש"נ], ד) [ע"ל רב חנן בר אמי פ"ר פדת], ה) שבועות יח., ו) שבת כ., ז) [וע"ע תוס' לקמן נט. ד"ה בלן], ח) [בחולין סד. ד"ה סימנין אימא להיפך וע"ל באמת ר"מ], ט) [כלאים' בחולין מ:], י) [תרומות פ"ט ה"ו], כ) [ע"ל אסור],

לעזי רש"י

בולי"ן. פטריות. קביליי"א [קביל"א]. יתה, זו, זיז.

מוסף רש"י

אין בהן משום בישולי עכו"ם. שנזרו חכמים בבשולי נכרים משום חתנות ועל שנאכל כמו שהוא חי לא גזרו על בשולו, דכיון שנאכל כמו שהוא חי אינו בשול, דלא אתבי מדלי, ואלו נאכלין על ידי מלחן חיים (ביצה טז:). אפילו מריש אוניה. ואע"פ שממהר ליבשל (כתובות הנ:). כמאכל בן דרוסאי. לקטנים היה ומבשל בישולי שלים (שבת כ:) כל שהוא מבושל ביד ישראל כמאכל בן דרוסאי שוב אין בגמרא משום בישולי נכרים (שם).

רבינו חננאל

כו' שמואל בר יצחק דאמר משום רב כל הנאכל כמות שהוא בחי אין בו משום בשולי עובדי כוכבים. בסורא מתנו הכי. בפומבדיתא מתנו לה הא דרב כל שאינו עולה על שלחן מלכים לאכול בו את הפת אין בו משום בשולי עובדי כוכבים. איכא ביניייהו דגים קטנים וארדי ודייסא דהני כגון דגים קטנים. וארדי ח) אינן נאכלין בחי ונאכלין בפת. ודייסא נאכלת בחי ואינה נאכלת בפת כו'. כותח של עובדי כוכבים מותר ולא חיישינן לפת שיש בו. שאין פת עובדי כוכבים אסורה באכילה אי לא משום חתנות. אבל לכותח שרי דתני ר' חייא לחם האפוי לכותח העשויה כלמודים פטורה מן החלה. אמר רב אסי אמר רב דגים קטנים מלוחים אין בהם משום בשולי עובדי כוכבים. אמר רב יוסף אם צלאן עובד כוכבים סומך עליהן משום ערובי תבשילין. ואי עבדינהו עובד כוכבים כפא דהרסנא קמחא עיקר ולא הרסנא ולפיכך אסירי. אמר רב ברונא אמר רב עובד כוכבים שהצית אור באגם כל חגבים שנצלו מחמת האור ולא ידעי אי טמא ואי טהור כולן אסורין ולא מיבעיא עובד כוכבים אלא אפילו ישראל שהצית האור

ח) אולי דל"ל נאכלין נמי [ומפרש דמיירי במלוחים] ונאכלין בפת ודייסא אינה נאכלת כמו יכו' ול"ע מה.

עין משפט נר מצוה

קנא א ב מיי' פי"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה יד טו סמג לאוין קמג טוש"ע י"ד סי' קיג סעיף ח:

קנב ג מיי' שם הלכה טז טוש"ע שם סעיף יג:

קנג ד טוש"ע שם סעיף כ:

קנד ה ו מיי' שם הל' יט טוש"ע שם סעיף ה:

קנה ז מיי' שם הלכה טז טוש"ע שם סעיף ו:

קנו ח טוש"ע שם סעי' מ:

רבינו חננאל (המשך)

באגם אסור. ומעשה שהיה בעובד כוכבים אחד היה. אבל משום בשולי עובדי כוכבים בהאי גוונא לא אסירי דהא א"ר יוחנן עובד כוכבים (שהדריך) [דחריך] רישא שרי למיכל ישראל מינה אפילו מריש אוניה. אלמא לעבורי שער קא מיכוין ולא לבשולי. הכא נמי לגלויי אגם קא מיכוין. דייק רבינא מהא דא"ר יוחנן עובד כוכבים (שהדריך) [שחרך] רישא פי' שהבהב ראש כבש להעביר שערה שרי למיכל מריש אוניה שמתבשל לפי שעה עובד כוכבים דשדא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא ונתבשלה שרי. פי' מי שנתן יחידות של עץ לייבשם לנעצן בספינות כמו מסמרים. ואמרינן פשיטא מהו דתימא לבשולי אותן היתידות קא מיכוין. וכיון שכוונתו לשום בישול בעלמא האי קרא שנתבשלה בכבשן אסורה. קמ"ל לשרורי. פי' לחזקם קא מיכוין ולא לבישול. סוגיין דשמעתא עובד כוכבים שלקח בשר מישראל ונתנו ע"ג האור אם נתבשל כמאכל בן דרוסאי אסור אע"פ שגמרו ביד ישראל אבל אם לא נתבשל כמאכל בן דרוסאי מותר. ותניא מניח ישראל בשר ע"ג גחלים ובא עובד כוכבים ומהפך בו עד שיבוא מביהכ"נ או מביהמ"ד ואינו חושש. והני מילי דליכא חשש דלמא חליף ליה: